

Излази сваке недеље  
на читавом табалу.

Дописи пишу се уред-  
ништву, а претплата и  
огласи А. Пајевићу у Н. Сад.

# Г Л А С   Н А Р О Д А.

Цена је листу:  
на годину . . . . . 3 фор.  
на осам месеци . . . 2 -  
на четир месеца . . 1 „  
за Србију годишње 4 „

## ЛИСТ ЗА НАРОДНЕ СТВАРИ, ПРИВРЕДУ, ПОУКУ И ЗАБАВУ.

ЗА ОГЛАСЕ ПЛАЋА СЕ 5 НОВЧ. ОД СВАКЕ ВРСТЕ И 30 НОВЧ. ЗА ЖИГ СВАКИ ПУТ. ЦЕНЕ СУ ЗНАТНО НИЖЕ ЗА ОНЕ  
ОГЛАСЕ, КОЈИ ШТО ЧЕШЋЕ ИЛИ У ШТО ВЕЋЕМ ОБИМУ ИЗЛАЗЕ У ОВОМ ЛИСТУ.

### НАШИМ СВЕШТЕНИЦИМА.

#### I.

Сваком народу урођено је чувство вере. Сваки народ верује у неку недокучну силу, која светом креће, која ведри и облачи, која влада зрном пешчаним тако исто као и човеком, круном васијонском.

Нема сумње, да је од свију вера хришћанска најбоља, најразумнија. Перзијанци вероваху у ватру као у бога. Мисирци обожаваху роду, мачку и бика. Грци и Римљани вероваху у стотине разних богова. Хришћани верују у једног јединог бога, у једну једину природну силу, која влада целим светом.

Српски народ, кога је природа бистрим разумом одарила, схватио је, да је хришћанска вера најразумнија, па је на скоро по доласку своје из зататранске домовине своје, из Војке, примио ту веру, ерстом се прекрестио. Време, када је народ српски хришћанску веру примио, може се назвати најодсуднијим у животу нашег народа. Народ је био поцепен на делове, на разне жупе. У свакој жупи владао је поједини жупан оделито, засебно. Није ту било јединства и слоге, напротив било је раздора, неслоге. Тада почеше апостоли Христове вере ову у народу нашем проповедати. На чему учяху они наше прадедове? Они их учяху међусобној љубави. Заиста ако и коме, Србину је наука та од преке нужде била, Србину, који је са међусобне мржње, са неслоге по целом свету на глас изашао.

Хришћанској науци дакле има се доста захва-лити, што је Српство под Немањом и Душаном ујединило се, јер да их она није ублажила, да им она није срца љубави братској приступнијима учинила, не би сва сила Немањина и Душанова у томе успеха имала.

Када је Србин већ једаред православној науци хришћанској у срцу своје места дао, када му је она за-њ прирасла, тада није било силе земаљске, која би је могла отуд ишчупати. Зар није римски папа толико пута на Србе наваљивао, да се одрекну своје вере и свога закона те да приме латинштину?

Али му узалудна беху сва усиљавања. А шта је Србе одушевљавало, када се борише противу љутога душманина свога, противу Турчина? Зар није поред народности и вера српска, вера православна? На када је Србин Турчину подлегао, када му је Турчин разорио државу, када му је попалио села и градове, када му је одузео све, што му је могао одузети, шта је тада још заостало несретном Србину, где је он тражио мелема своје болном срцу? Тражио га је далеко од друмова и богаза, далеко од села и градова, тражио га је у горици чарној, где но се у непроходној шуми крије самохрана црква, где но је заостао у непознатом горском кутићу по који свети — самостан. Ту је Србин крадом долазио, ту је слушао српске свештенике, појао је свете црквене песме, молио се своје српском богу, да му опет ниспошље боље дане, бољу срећу.

Свештеник српски је у најцрње, у најнесретније дане уз народ био. Он га је тешио, он му ране ублажавао. Да је Србин у те несретне дане вером преврнуо, да је он прешао ма у коју другу веру, зацело би га до сад нестало, или бар не би то био, што је сада. Шта је од оних Срба, који примише веру Мухамедову? Они говоре српски, и незнају друга језика, они се држе српских обичаја, они су по народности својој прави правцати Срби. А да ли се они држе за Србе? Реци којем мухамеданском Србину у Босни да је Србин, па ћеш видети, како ће се разјарити и како ће те уверавати, да је он прави Турчин, да је он Туркуша, као и онај, који се родио усред Натолије, у Азији. А шта да кажемо о оним Србима, који су прешли у католичку, у латинску веру? Држели они себе за праве Србе, за такве исте каква су им и њихова православна браћа? Никако! И они се држе за нешто друго. Они се називају Шокцима и свакојако другчије само не Србима.

Православна вера је дакле тако рећи Српство одржала. А ко је њу одржао, ко је увек био нај-

јачи стуб, најватренији бранилац њезин? А ко ће бити него — свештенство!

Но није свештенству једина заслуга, што је одржавало веру православну, што је име и народност српску чувало.

Свештенство је и иначе с народом добро и зло делило. Је ли народ био у боју с непријатељем српским, свештеник га је крстом у руци предводио. Кома није познато, да су владике црногорске народу у борби противу Турчина предбачиле? Ко не зна за Хаџи-Ђеру, Хаџи-Рувима и Хаџи-Мелентија, који су у рату, којег водише Срби у Србији зарад свога ослобођења, уз народ борили се и крвцу своју пролевали?

А зар свештенство није и на пољу просвете и књижевности српске заслуга стекло?

У старо доба, када није било толико школа и толико учених људи, када није скоро нико знао књигу читати, били су свештеници скоро једини писмени људи, они су једини народу књигу читали, они му били једини учитељи. Ко је био први српски просветитељ? Свештеник! Који су били први раденици на пољу наше књижевности? Свештеници! Ко је и у новије доба почео радити око српске просвете? Све-

штеник Доситије! Ко је написао најбољу народну историју? Свештеник Рајић! Ко је међу првим песницима, који су почели певати песме и будити у народу љубав народности и имену своме? Свештеник Мушицки! Ко је међу оним песницима, који су прво почели певати песме на чистом, леном српском језику? Свештеник Петровић-Његуш!

Но свештеник српски није само заслужан у прошлости него он и у садашњости народној тако важно место заузима, да му нема равна. Наш народ живи већином по селима. Како по селима мало има писмених, изучених људи, то је, осим учитеља и бележника, свештеник једини изучен човек, који усред народа живи. Изучен човек усред народа! Има ли згоднијег места, са којег се више може за народ радити, од овога? Народ наш је још слабо писмен, он слабо чита књигу, није изучен. Али он радо слуша, кад му ко други чита, он се радо угледа на изучене људе. А на кога се највише угледа? На кога ће него на свештеника! Свештеник му је узор, од њега се учи добру и злу. Је ли свештеник примеран, влада ли се он ваљано, може цело село на добар пут извести. Ако је неваљао, може цело село окужити, може га упронастити.

## О Ч О В Е К У.

(Свршетак.)

Осим плућа лежи на сред груди срце. Срце је подељено изнутра на две поле, десну и леву; те су поле или коморе једна од друге сасвим одељене, тако да се не може одмах прећи из леве коморе у десну. Осим тога има свака комора једну предкомору, те су тако удешене, да се из леве предкоморе може само у леву комору, а из десне у десну полу. У срце долазе жиле са свију страна, а друге опет излазе из срца, па воде крв на све стране. Оне што излазе и изводе крв из срца зову се „артерије“ и оне увек излазе из коморе. Оне што доводе крв у срце зову се „вене“ и не улазе одмах у коморе, него најпре у предкоморе, па крв тек одавде оде у коморе, а из комора кроз артерије по телу. У десној половини срца нагуши се покварена крв и храна што је у стомаку сварена и растворена. Та крв дође кроз једну вену у предкомору десну, а одатле у десну комору. Из десне коморе оде кроз једну артерију у плућа. Та артерија се путем до плућа разграна у врло многе, али ситне жилице, што се по плућима шире. Ту у белим цигерицама прође та покварена крв кроз онај чист ваздух, што га ми удишемо у себе, те се очисти, јер паре што су у крви биле изађу ту напоље, а неки део чиста ваздуха помеша се са крви, и крв

онда добије лену црвену боју. Кад се очисти, онда оде кроз једну велику жилу у леву предкомору, а одавде у леву комору. Из леве коморе излази једна опет велика жила што крв одводи по телу. То је она жила што нам луна у грудма на левој страни. Она се разграна и подели у врло танке жилице што пролазе по целом телу, јер их има чак и у врховима од свих претију, и на врх главе и свуда се могу познати, по том, што куцају као и она у грудима. Та крв у тим жилицама храни месо. Кад већ нестане у њој хране и кад се поквари, онда се врати кроз друге жилице у десну полу срца, па у плућа и тако даље. Крв се креће по жилама зато, што се срце непрестано стеже и развлачи. Кад се стегне срце онда сва крв што је у њему, мора изаћи у жиле оне, што смо рекли да се зову артерије; а кад се растегне онда се опет из жила (што смо их венама назвали) слије крв у предкоморе, а из ових одма и у коморе; и то тако бива у човеку све докле год живи.

Испод груди и препоне лежи дроб.

Дроб се састоји у човека као и у други сисаваца, из стомака, црева, црне цигерице, жучи, слезине и тако даље. Стомак и црева чине једну велику испресавијану цев, што није свуд једнако

широка. Онде где је најшира зове се стомак; тај стомак је осим тог и кратак; мало ужа где је, зове се широко, а где је најужа, „танко“ црево.

Та цев почиње у усти, као што смо већ рекли, а служи варењу хране. Али рана се та у њој неби могла добро сварити, па неби ни здрава била, кад неби људи још у усти имали неке справе, којима би храну приуговорили за варење. Те су справе прво и прво зуби. Рекли смо већ да човек има у свакој вилици по шестнајест зуба, дакле свега 32. Али ти зуби нису једнаки, него их има три врсте. Они што стоје напред сасвим изгледају као каеве плочице, њима се гризе и глође. Ти се зуби зову секутићи. Са сваке стране поред секутића стоји по један очњак, што изгледа као ашов. Њиме се особито гризе месо. А иза ових сасвим остраг у вилицама налазе се велики и горе широки зуби — кутњаци, којима се жваће рана, као што се у воденици меље. Испод доње вилице око врата има са сваке стране једна жлезда, из које излази пљувачка, кад човек једе, те се помеша са оним јелом, и што се више јело с њом измеша, тим се после лакше у стомаку свари и боље рани. Тако сажвакана рана дође до грла. А ту има две цеви — дунник и једњак. Кад би рана ушла у дунник човек би се морао угушити, јер ваздух неби могао кроз њега више пролазити, а како дунник још лежи испред једњака, то би се човек морао угушити одмах чим би први пут гунуо рану, да нема једног маленог језика пред почетком дунника. Тај језичац увек поклопи дунник, као какав заклопац, кад човек гута, а храна преко њега пређе и оде у једњак, а из њега у стомак. Ту у у стомаку помеша се рана са новом пљувачком и са жучи, што се прави у дигерици прној, па се сасвим раствори и начини као каева мало гушћа чорба и уђе онда у црева, где се још већма разбистри. У цреви има неких жилица што ту чорбасту храну усисају у себе, и пренесу у вене, из вена у срце, одавде у плућа, где се изчисти и помеша са ваздухом па оде у леву половину срца а одавде по целом телу кроз месо, кости, кожу и т. д. где рана постиче и те делове човечијег тела да расту.

Онај део ране што се не може да свари избаци човек из себе. А кад се нешто од сварене ране поквари, то се у плућима ил поправи ил избаци напоље то јест издише из плућа, или оде кроз неке жиле у бубреге, што леже око крета, па се ту претвори у мокраћу, коју онет човек избаци напоље.

Да сав тај дроб што чвршће може стојати, има човек измеђ црева марамицу, уз коју су црева

срасла, те се не могу заплести; а споља има дебелу кожу такозвани трбух.

Цело ово досад прегледано тело, лежи као усађено између две широке кости што чине „карлицу“, а зову се кукови. У њима су углављене ноге, као што су у рамени руке.

Да би се и ноге и руке могле што боље кретати и мицати, има око костију по целом телу човек месо, или мишиће (мускуле); а ти се дају растезати и скупити, што се особито лепо видети може на рукама испод рамена и на листовима на ногу. Али осим тог има у човека још нешто, што је у њега савршеније него ма у које друге животиње, а то је мозак. Мозак у човека истина није највећи, али кад се споља погледа на њега, види се да је пун неких олучића, што изгледају по њему као шаре, и што су оне дубље тим је човек све паметнији и бистрији.

Из мозга излазе још танки кончићи, те се различу по телу, и ми их зовемо живцима. Неки иду у очи и њима видимо; неки иду у уши и њима чујемо; онима што су у носу миришемо, онима у језику осећамо кус у јела; онима што су у прстима пинамо; и онима што су по целој кожи и месу осећамо бол ил друго што.

Треба још да споменемо, да се човек разликује од других сисаваца и тим, што му је кожа споља већином гола; само је по трепавицама, измеђ очију по обрвама, а по глави на темену и потиљку обрасла дугом косом у свију људи. У мушких има је још коса на бради, на горњој усни и т. д.

Кожа та није у свију људи исте боје, него је у неких бела, жута, црна, црвена и мрка. По том се деле људи у више сојева ил врсти. Људи што имају белу кожу зову се кавкаско племе. Ти људи живе по Европи и западној Азији. У ову врсту спадају сви романски и германски народи и сва славенска времена. Они што имају жуту кожу зову се монголска врста — овамо спадају Кинези и Монголи — а живе у Азији. Људи са црном кожом зову се етиопска врста ил прици и живе по Африци. Људи црвене боје као бакар живе по Америци; а мрке по Аустралији и ови се зову Малајци.

Од свију ових врста најизображенији су и најдаље су дотерали бели људи или кавкаска врста, па онда монголска. А оне три друге врсте су већином дивља племена, којих све више и више нестаје са света, јер изумиру особито испред белих људи, што су се до данас настанили већ по целом свету, и што својом вредноћом и умом све више и јаче напредују и снаже се.

С. Н.

## ПРАЗНОВЕРЕ И БАЈАЛИЦЕ.

## II.

Само бајање по себи не штоди увек болеснику, али и не хасни. Тек се само губи време празном вером у оно, што не ће помоћи. А знаш ли шта значи губити време и у обичном послу а камо ли онде, где можда од тренутака зависи, хоће ли се болесник дуби, или ће умрети? Баш време и згода чине у болести много. Запустиш ли за један тренут болесника, не можеш ни пошто рећи, да му није баш тај тренут наудио.

Таких је прилика особито у запаљивим болестима, при порећању, у бабињама, и онде, где болеснику почне расти „дивље месо.“ Запаљиве болести схваћа наш народ под општим појмом „врућине.“ Под врућинцом разумеју наши људи болест, где је болесник у ватри, у буну и т. д. а ти знаци прате веома разне опасне болести. Готово у свим тим болестима зависи од часова хоће ли болесник преболети. Запуста ли се така тренутци и прилике онда је опасност већа а често смрт сигурна. На шта значи у таким тренутцима бајати, а не звати човека, који би одмах познао опасност те према томе удвојио и свој и ваш напор и пажњу да се учини све што је могуће. — Значи пренебрегнути болесника, напустити случају живот, што је човеку најдраже.

Да видимо, шта ради наш народ у највећој опасности.

Својим ушима слушао сам, где код болесника о опасној запаљивој болести овако говоре:

Мати болнога детета: „Мамо слатка, шта мислиш хоће те сироче преболети.“

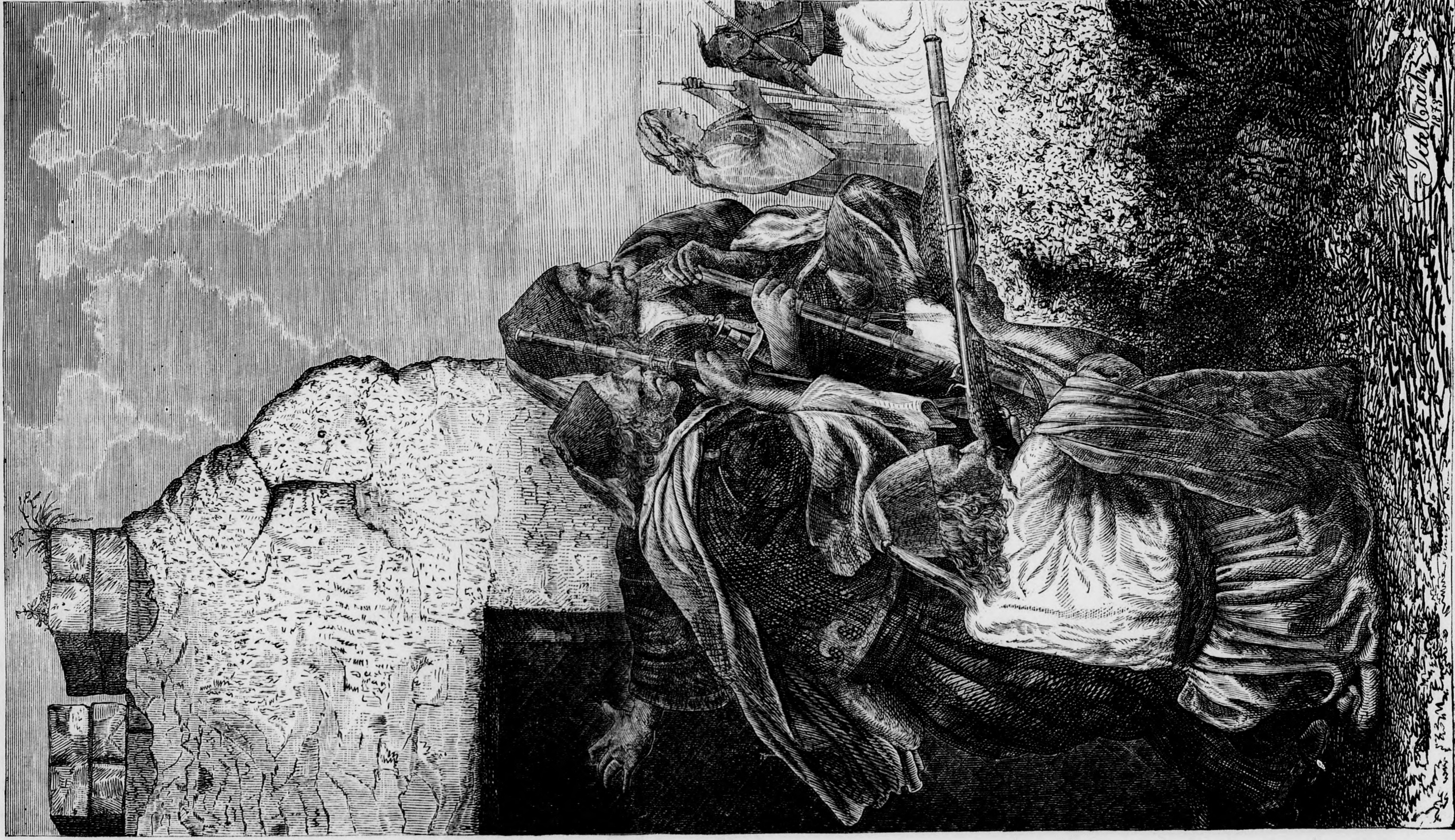
Баба бајалица, по што је већ бајала и мучила дете: „Јо, драга, не знам ти ни ја сама. Нето знаш шта ћеш. Преко сутра је млада ди петака. У очи млада петка узми чашу не начете воде, те је мети под шимшир да преноћи. Ако у јутру у чашу нађеш живу бувицу остаће ти, а ако нађеш мртву, умреће ти боже, друго.“

Дакле у највећој опасности не ради ништа, што би од користи било, већ чекај допрексутра стршеним рукама, на изглед од случаја, хоће ли ветар стрести са шимшира коју бувицу, хоће ли је стрести баш у чашу и хоће ли се та бувица у води удавити, или ће опет случајно остати жива. Један час може бити одсудан, а ти пропусти два дана! Шта се може за то време десити. Колико ће прилика доћи, што могу махом живот угасити, а ти их и не познајеш, па и ако их познајеш, не можеш им на пут да станеш. Ветар лекар их одмах упозна, осетних у напред, када ће доћи, па је

ли му бог дао срество у руку, је ли и најмања изгледа он је не ће напустити, већ ће свом снагом, свом својом вештином ићи на то, да таку прилику сиречи. Сад је болник једном ногом у гробу, а не ће проћи један тренут, што га је лекар згоднио и вешто употребно, па ће вам весело и с увереном моћи рећи: „Хвала богу, сада је избављен!“ Није ли то доста, где се може помоћи?

При порећају и у бабињама има доста жена, што знају помоћи. Наравно да се ово може рећи само у ласним приликама, а је ли порећај тежак, отеже ли се дуго, је ли породња у бабињама необично болесна онда не знају ни оне ништа. Бајање никако не помаже, а у тим је приликама још опасније, што је у порећају и бабињама време још важније, него у другој којој болји. Један изгубљен часак може нанети такве последице, да живот и мајци и детету угасе. — Испитана вешта бабца најбољи је примаљ у обичним приликама. Ако је што необично она ће према својој знању или сама делати или ће по дужности својој лекара тражити.

Бајалица и враџбина са ново рођенчетом незнам шкољивих; једно што секу гдекоји деџици пуцак дешвањем цванџице; могу може бити злих последица. Што после везују одсечен пуцак заједно с тим цванџицом у кесицу те га вешају детету о врат, да га носи док је живо као амалџу, што мисле да дете рођено „кацици, кошуџици“ и т. д. није чисто, то су дугораче, које ваља трети бити, оне дакако не шкоде, да се баш види, ал једна главност раба другу, па бог зна докле се може тим путем доћи. Из мога детињства сеам се, да су за једну красну здраву девојциу говорили, да је нечиста, јер се родила у „кошуџици.“ Стога су друга деца од ње се клонила, па и сам учитељ је пренебрегао. И код куће држали су је као пастиораче. Тако је орасла и опет за то беше здрава, лена девојка. Дуга празновера застрашила је све момке, па ни један да је запроси. Сад је већ матора девојка, а није изгледа, да ће се удати никада, јер се сада већ и сама запустила. Ту смо нашом главношћу упустили корисна члана нашега друштва, ојаловили прамажу од може бити хиљаду ваљаних сународника и сурадника. Колики је то губитак за нас све, да и не помислимо, како је војзи! (Тужити нам се мора, на тај живот, који је могло тако леп бити! М. Ј. Баут.



## СРБИ У БОЈУ ПРОТИВУ ТУРАКА.

(Слика Ф. А. Тителбах.)

На овој слици напргани су Срби, како се боре противу Турака. Непријатељ се приближује, а они се повлаче тврђавици, што је овде насликана. Један пали шишану на непријатеља, други је наудио, па гледа кога ће да узме на око, а трећи се маша леваком за уласак тврђавице, намењајући да с друговима својим у њој уточишта потражи, ако непријатељ напред, када ће доћи, па је са свим близу дође. У даљини виде се две особе, које се такође боре противу душманина, и то не само мушкарац него и женска, која није могла срцу одолети, но се латала даге пушке, те браћи својој помаже. Над целим приказом виђу се облаци, који су небројено пута били сведоци српске борбе, српског јунаштва...

## С А С Е Л А.

(Наставак.)

Село Р. у ком се све ово догађало, лежи у Срему. Срем је земља, да јој на далеко равне нема. Природа га је дивно украсила са високим планинама, са убавим долинама и плодним равницама, и свуд унаоколо рекама опасала. Та који Србин незна за српску фрушку гору и за њене беле манастире задужбине побожних предака. Ко може да са јужног гребена планинског погледа на чаровит приказ на равни Срем, на гору Романију на Авалу а да се мислима не врене на сјајну давнину, на патњу прошлост, на мутну садашност српску. Од планине што није шума, виноградом је засађено, раван Срем обилато храном роди још да су Сремци разборитији па да се више уче ономе што их бољем животу води, куд и камо би они скочили.

Ево живог примера.

Завичај Марин и Живанов је село од својих двеста нумера. Становници, не могу касти, да су сиромаси, ал нису ни богати. На чилој својој стоци зариче плугом по неколико пута у земљу, баца семе превуче па — жање.

Земље издају доста, виногради, шљивици роде, дао Бог добру годину! Ето то их чува од сиротиње издашна земља. Иначе по себи самима били би пуки сиромаси.

Истина то за све немогу касти јер имаде у сремским селима и разумних газда па и у самом Р. кућа Сталаћева баш је газдачка; па није ни чудо кад је глава кућна разборита глава: јер се користи свачим што добро гдегод чује, што у књигама чита. Јер ма да је Митар Сталаћ паорски син па сви му земљедельски послови већ у крв ушли тако да ти још у јесен касти знаде каква ће му идућа година бити; па пет дана напред зна ти он казати да л' ће кише бити да ли лепог времена. — По резању гледа род винограда, по воћњем цвету зна да ли ће кошнице меда донети. По заораној бразди познаје он будући клас. Ал јесте у Сталаћевој кући за гредицом пуно књига, корисних књига, баш које су за народ писане. Те књиге он учи, њих чита па онако и јесте он први у селу и на далеко у околини што се газдалука тиче. Али Бог неда све једном: дао је Сталаћу блага ал не даде сина драга да то ужива, да му име и даље пронесе по свету. Сву утеху своју налазио је у јединици својој, у Мари. Мара беше дивно девојче: лена, па добра, па вредна. Живан беше ваљан момак па није му ни могло око запети за другу коју, до за честиту девојку.

Ту добру јединицу дође чика Михајло да проси за Живана: кад је све село знало да се њих

двоје воле а да нису неприлика неможе бити да и Марин отац незнађаше ко уз Мару у колу игра.

Још је Митар Сталаћев на три јерарха за столом седио кад унутра уђе чика Михајло.

— Помози Бог Митре!

— Бог ти добро дао брат Мијајло.

— Е жива, жива била Маро, ако икада, данас баш знаш зашто се чика Михајлу руке машаш. Седе за сто и рекоше две, три. Кад ће Сталаћ да понуди Мијајла чашом рујног винца рећи ће Мијајло: —

— Не, знаш да сам човек који гледа за чим је. Па ни данас нећу капце сркнути докле свог посла не обавим за што сам управо амо и дошао.

Сталаћ даде знак својој баби да се уклони с ћерком, ал то примети Мијајло и узме Сталаћеву за руку.

— И ви морате ту бити кад се о срећи нашег детета ради.

Мара порумени и изађе.

— Ти се брат Митре по свој прилици доминираш рад' чега сам теби дошао. Твоја је Мара велика девојка, да како девојка већ на удају а и ти си већ отештао, није шала године су ту, па треба и теби одмене: удај Мару па ћеш добити сина. Твоја је Мара баш девојка, е нема јој-пара а и кућа је то, где је одрасла. Знаш да си наумио удати је за момка, који је и девојци мио а теби прав.

— Хм, хм, та сваки родитељ жели да своје дете усрећи.

— Та да, настави чика Михајло, са Живаном Ивићем, мора бити Мара сретна. Знаш га ко је и шта је није нужде да ти га хвалим.

— Е, Живан је добар момак, примети Сталаћеву.

— Лен, добар, та нема му мане, рече Мијајло.

Проводација је своје свршио на Сталаћу беше ред, да своју рече.

Није одма одговорио девојчин отац, а по челу му се видило да му се важне мисли по главиврзу. На Сталаћеву се видило да једва чека мужевљев одговор. Чика Михајло се накашљивао.

Једва ће једаред реч започети:

— Фала ти брат Мијајло! Јесте, Живан је добар момак, вредан момак ал се ту судба мога јединчета решава па нећеш ми забавити што се мало промислити морам па да ти одговора дати могу. Претрпи се за који дан.

Немирно је седла на клупи Марина мати; све је зебла у срцу шта ће јој муж одговорити. Ето

сад је чула. Брижно мајчино срце јаче закуца, Боже благи да л' се срећа ил несрећа мајчине јединице лопи.

Чика Михајло ни надао се није таком одговору. Шта је знао чинити, попије чашу, две вина, поседа мало и у пријатељству како је дошао, тако се и растао са газдом Сталаћем.

Док се свето у Сталаћевој кући догађало, весело је коло играло пред црквом, весело баш ка' и до сад. И ако је гајдаш на три јерарха био много веселији нег' иначе и свирао како давно није и ако су му гајде особито удешене биле што давно не. Немирне песме скакутале су му са усана и летиле са шарене хаљине Персине, чувене играчице, на румено, данас и сувише румено лице Мајчино; није оставио на миру ни златну капу скоро доведене младе па је нагрдио мало и саме своје гајде. А није имао право што је гајде дирао кад су тако лепо свирале да су им звуци кроз жиле разигране момчади продирали тако да би скоро и саме бабе, што коло гледаху заиграле.

И ако је све друштво тако весело било ипак Живан и Мара нису играли већ мало подаље од кола стајали и тихо се разговарали.

Знала је Мара да ју је још на светог Јована Петар Радић из Н. за свог сина Милоша просио. Радић је газда, највећи газда у Н. а уз то још и стари пријатељ оца Њезиног; па на пакост њима и Милош угледан момак бејаше; ништа се за њега ружно није чуло. Па то их је и бацило у бригу обоје. —

— Ил' да ти ниси богата рече Живан, ил' да ја нисам сиромас: што твој отац толико на богатство држи та ја сам кадар толико зарадити да поштедно живити можемо, а нисам ни ја бескућник. А имам мало и земље нисам баш цукисиромас.

— Виш, мати моја неби противна била, одговори Мара, није јој неправда да за тебе пођем, ал отац, отац.

И сутон се ватати почео и коло се распустило: раздрагани момци и девојке весело кући се враћаху, тужан беше Живан, тужна Мара. (Свршиће се.)

## И Ш С Т А К.

### ШТА БИВА ПО СВЕТУ.

#### Наши крајеви.

Средишни одбор у Вел. Бечкереку заказао је нов избор у панчевачком срезу за 26. март ове године. Председник ће при избору бити Микша Михаловић, Мађар левичар, заменици: Мита Савић, Демко, Изекуц.

5. јануара питао је на пештанском сабору, Мађар Имре Хусар владу, јесу ли њој познате незаконитости, које су чланови народне странке приликом избора у Панчеву починили, и шта је намерила да чини с онима, који су се против закона владали. Министар Ђула Сапари одговорио је да су му неке незаконитости познате и да је наредио, да се поведе истрага противу они народњака, који су ма шта против закона том приликом учинили. Казао је још министар, да се и сам кандидат народне странке, Полит-Десанчић о закон огрешио, што је у романском политичном листу „Албини“ позивао Романа из изборног среза панчевачког, да сада на уставном пољу буду исто тако сложни са Србима, као што су 48. год. били сложни на бојном пољу. — Као што се вели, Имре Хусар се најпре споразумео са министром, па га је тек онда у сабору питао. Еле ће још сироти народњаки да кијају зато што су се за права Бога измучили, а што се нису дали победити. Хајд' хајд' видимо и те закопе, које су Срби погазили тиме, што су вршили своје грађанско право!

У истој ствари питао је 10. јан. владу на сабору Роман Бабеш, посланик белоцрквански, кога су и Срби бирали. Рекав, како је влада преко своји људи бираче свакојаким обећањима и лагаријама на своју страну мамила, питао је министра, хоће ли кад је већ наредио истрагу против народне странке, наредити истрагу и против владине странке, и хоће ли допустити, да та истрага буде јавна, да би се истина сазнала. Министар Сапари одговарајући на то пи-

тање бранио је владу и нападао на народну странку, као и у одговору првом. —

Загребачка влада отпустила је све велике жупане из службе, јер хоће да укине то звање, које ни онако није ништа вредило. —

У кнежевини Србији како се појави нова влада, а она стане у сва звона осуђивати стару и обећавати златна брда. Па тако и садања. Али као што су друге пред њом, тако је и она брзо ударила трагом пређашњи влада. Оглашавала је слободу, а где шта чини. Пре неколико дана отпустила је од службе ваљана и даровита Србина, артиљеријског капетана Саву Грујића зато, што је огласно у новинама „Јавности“, што излазе у Крагујевцу, да ће издати књигу о војничким стварима, у којој ће показати, да би се трећина од оног новца, што се троши на војничке ствари, могла уштедити, а да при томе војничке ствари још боље напредују, но што то данас поред већег трошка бива. — Докле у другим државама награђују и одликују оне, који се о општим стварима старају — у Србији, где нема сила на размет, влада сургунише човека, који је био ваљан, вешт војник, и који би свугде добро послужио, само зато, што је уз своју званичну дужност хтео и иначе да користи народу. —

У самој скупштини је влада још боље показала, да су јој „обећања лудом радовања.“ Тамо се није дала ни осолити, да се замени садањи закон о штампи, који спречава слободу мисли, слободоумним. Још више, да се скупштина не упусти у претресање други ствари, за које би влада хтела да остану по старом, затворила је кнежевим указом скупштину и сазвала из исти посланика ванредну скупштину, која ће се саветовати само о неким влади повољним стварима. — У Србији као да се не може напред!

Пештански сабор изаслао је одбор из 21 члана, који ће се саветовати о том, шта ваља да се ради, да се земља спасе од пропасти, јер издаци сваке године надмашују приход, а

осим тога је дуга већ и сувише. Још од пре Божића мучи се тај одбор, да одгонене завијену загонетку, па је још тамо, где је био у почетку. Само слога и љубав свију народа у земљи кадра је решити ту загонетку како ваља; ал' онда се Мађари морају оканути свога дојакошњег прогањања свега онога, што није мађарско. —

### Страни свет.

Државни сабор у Бечу, у кога пиљу посланике сви народи оне друге половине ове аустро-угарске државе, отворен је и ради већ од више дана. Сви су тамошњи народи послали своје посланике на тај сабор, само Чеси неће никако да ступе у тај сабор јер је противан државном праву чешке краљевине. Чудновато је, да су Моравци који су рођена браћа њихова, ма да и они бране поштено право чешке круне — јер Моравска је део чешке краљевине — ушли у тај сабор. —

### РАЗЛИЧНОСТИ.

(Светковање св. Саве у Новоме Саду.) Дан св. Саве прослављен је и ове године свечано, као и свагда до сад. У саборној цркви служио је прота, а ђаци из гимназије појали су лепо службу, што ју је покојни наш Корнилије Станковић ставио у „ноте.“ Занатлије су свечаност у цркви још увеличали својим дулирима, а катихета гимназијски Сима Костић изговорио је том приликом беседу, као што приличи тако свечаном дану. Највећма се допало у беседи, што је разложио, шта је био св. Сава народу, а шта су садањи архијереји наши. После службе освећена је водица у гимназијској дворани и том је приликом говорио беседу ђак М. Симунчић и професор А. Сандић у славу светитељеву. Приликом те славе у гимназијској дворани читана су до сад у век имена свију оних родољубивих Срба, који су приложили што на тај српски завод. Ове године изостаде то читање, јер је помоћник Мајтњићев, Ђорђе Поповић, понео са собом у Будим списак свију тих приложника.

У 4 сахата после по дне је у Матици држао Стеван В. Поповић беседу, у којој је разложио, како стоји данас наше просветно стање.

У вече се у позоришту представљао лепо позоришни комад: „Маркова сабља,“ од Јована Ђорђевића и А. Хаџића.

(Поклон новосадској српској гимназији.) Овде је све до скоро постојала грчка црквена општина, која је имала прилично имање. Пре негде имала је она своју седницу и закључила је, да имање своје поклања овдашњој српској гимназији. Главан део имања је кућа у грчком сокаку, која може вредити до својих 30.000 фор. Као услов ставила је поменута општина, да се на гимназији предаје грчки језик као обвезан предмет. Евала новосадској грчкој општини!

(Нови професори на реалци.) Овдашњи школски одбор који управља варошком реалком имао је пре негде своју седницу и докопао је, да варошком представништву, од којег потврда зависи, за професоре на овдашњој реалци предложи: Пачариса, Милана К. Јовановића и Албина Мужу.

(Младожења од 80 година.) Ових дана венчао се Прока Бајић, варошки тамничар у пензији, који има близу 80 година са девојком од 65 година.

(Самртници.) Овде су у последње време умрле ове занатлије: Јевта Козаревић, ципелар; Стеван Нешић кројач, Нестор Аћимовић, опанчар, и Ђока Јова-

новић, ковач, члан задруге и одбора занатлија ватрен Србин, који за Мајтњија затвора допао.

(Лик дра Светозара Милетића.) Ф. Л. Тителбах, професор у новосадској варошкој реалци, издао је лик дра Милетића. Лик је попресе, скоро у природној величини, а рађен је на дрво у Прагу. Цена је 80 фов. а. вр. по комаду, а меже се добити код истога професора у Новоме Саду.

У своме огласу вели, ако га општинство српско потпомогне у овом његовом првом подухвату, онда ће за овим ликом издати у истој величини ликове још и других знаменитих Срба.

(Нови листови.) Од нове године излази у Новоме Саду „Јавор“, лист за забаву, поуку и књижевност, под уредништвом др-а Илије Огњановића. Стални сарадници су му: Јован Бошковић, др. Јован Јовановић, др. Мила Јовановић, др. Лаза Костић, др. Стеван Павловић, др. Михаило Полит-Десанчић, Стеван В. Поповић, К. Трифковић и А. Хаџић. Излази трипут на месец, и стаје на годину 4 фор. а. вр. До сад су изашла два броја са овим одабраним садржајем: 1. Песма Јавору од Змај-Јована Јовановића, 2. Иванчин гроб, приповетка К. Трифковића, 3. Оморова Илијада, у преводу дра Лазе Костића, 4. У борби живота, приповетка с пута од Ст. В. Поповића, 5. Сестре моје, песма Мите Поповића, 6. Љубавна писма, 7. Обилић, од М. Поповића. 8. Развитак начела народности, од дра Стевана Павловића. Осим тога имају у сваком броју разне књижевне и друге белешке.

У Београду излази нов лист, под насловом: „Домишљањ“ за шалу и забаву. Уредник му је Никола М. Никшић. Излази трипут у месецу, а стаје за наше крајеве 5 фор. а. вр. Претплату прима књижара В. Валожича у Београду.

### НАЗНАЊЕ.

С тога што су учестали случајеви како код појединаца, тако и код самих црквених и политичних општина и школских одбора, да наручене књиге и училиа што се уз плату у натов шалју, без икаквог узрока на и без и једне речице натраг враћају, то да би се од крајње самовоље и тиме нанесене нам штете на даље сачувати, изјављујемо једном за свагда, да никоме не ћемо наручбину извршивати, ко нам не пошаље капару саразмерну рачунској своти. Код већих наручбина (преко ф. 20) иштемо 10 од сто, а код мањих (испод фор. 20) 25 од сто. Капара не се или у нарученом писму или засебно преко поштанске упућнице пошаље.

Све оне наручбине, које не буду имале капару ставићемо у кошар.

У Панчеву о св. Јовану 1874.

Књижара браће Јовановића.

### ОДГОВОР АДМИНИСТРАЦИЈЕ.

Г. Ц. П. Ј. у Лозници. Примили смо 2. дук. од којих један дадосмо Адм. „Заставе“ за 1/2 год. други променисмо у 5 ф. 30 од којих 2 ф. 50 дадосмо за 1/2 год. „Јавора“. Нама је остало само 2 ф. 80 и. на које изволите још додати 1 ф. 20. и. насте онда подмирили предплату за „Глас Народа“ на целу годину.

ВЛАСНИК „ЗАДРУГА ЗА ОРПСКУ НАРОДНУ ШТАМПАРИЈУ“. — УРЕДНИК: Владан Арсенијевић.